

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 86/19

Møtedato: 26.09.2019

Dato: 12.09.2019

Arkivsaksnr: 2018/12092

Status og utviklinger i forhandlinger om nasjonale konsortieavtaler for åpen tilgang til vitenskapelige artikler

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

Styresak 111/18: [Orientering om forhandlinger i 2018 om nasjonale konsortieavtaler for åpen tilgang til vitenskapelige artikler](#)

Saken gjelder:

Denne saken gir en orientering om status og utvikling i arbeidet med nasjonale forhandlinger for tilgang til vitenskapelige artikler etter styresak 111/18. I 2018 begynte forhandlinger om nasjonale lisensavtaler for tilgang til vitenskapelige artikler med fire sentrale internasjonale forlag. Forhandlingene har dreiet seg om prinsipper som fremmer åpen vitenskap.

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til orientering.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

12.09.2019/ Paul Simon Svanberg/Maria-Carme Torras (bibliotekdirektør)

Vedlegg:
1. Saksframstilling

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
86/19

Møtedato:
26.09.2019

Arkivsaksnr:
2018/12092

Status og utviklinger i forhandlinger om nasjonale konsortieavtaler for åpen tilgang til vitenskapelige artikler

Bakgrunn

Regjeringen kunngjorde 22. august 2017 Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler hvor det blant annet heter at "institusjoner og konsortier som forhandler avtaler med forlag skal sørge for at avtalene fremmer åpen tilgang uten økte totalkostnader, og at det er åpenhet om avtalenes betingelser."

UNIT har nasjonalt ansvar for å forhandle nasjonale konsortieavtaler med åpen tilgang til vitenskapelige artikler, og har gjennomført utvalgte forhandlinger i samarbeid med universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø (BOTT), hvor prorektor for forskning og bibliotekdirektørene ved BOTT-universitetene har deltatt på vegne av UH-sektoren i Norge.

Siden 2018 har forhandlinger for åpen tilgang med forlagene Elsevier, Wiley, SpringerNature og Taylor & Francis stått sentralt. Disse fire forlagene står for omlag halvparten av alle vitenskapelige artikler utgitt på verdensbasis, og for over halvparten av alle artikkelvisninger ved UiB.

Forskningsrådet kunngjorde 4. september 2018 sin tilslutning til cOALition S som samme dato annonserte Plan S, med innskjerpede krav om publisering kun i åpne tidsskrift fra 2021. Plan S kan innebære endringer i hvilke tidsskrift forskere kan publisere i hvis deres forskning er finansiert av Forskningsrådet, men gir imidlertid rom for overgangsordninger slik at akademia og markedet får tid til å omstille seg. For å stimulere til mer åpen publisering tillates forskere å publisere med åpen tilgang i abonnementsfinansierte tidsskrift dersom disse tidsskriftene inngår i nasjonale konsortieavtaler som fremmer åpen tilgang, såkalte overgangsavtaler. Plan S tillater åpen publisering i slike overgangsavtaler ut 2024.

Utviklinger i nasjonale konsortieavtaler for åpen tilgang til vitenskapelige artikler

Forhandlingene med Wiley, Elsevier og SpringerNature er avsluttet. I disse forhandlingene oppnådde vi avtaler som i løpet av avtaleperiodene vil kunne tillate oss å utgi tilnærmet alle norske artikkelpublikasjoner med åpen tilgang. Siden de stimulerer til mer åpen publisering, er overgangsavtalene med Wiley, Elsevier og SpringerNature Plan S-kompatible.

Overgangsavtalene er kostnadsnøytrale når man legger sammen eksisterende utgifter til åpen publisering og eksisterende utgifter til lesetilgang i konsortieavtalene. Siden utgifter til åpen publisering og abonnementsavtaler ikke nødvendigvis har blitt dekket over samme budsjett, innebærer de inngåtte avtalene kostnadsøkning på UiBs mediebudsjett.

Universitetsbiblioteket forvalter overgangsavtalene ved UiB. Overgangsavtalene med Wiley og Elsevier ble implementert i perioden april til juni 2019. Overgangsavtalen med SpringerNature implementeres til januar 2020. Antall artikkelpublikasjoner med åpen tilgang og forfatternes valg av type åpen lisens fra UiB overvåkes løpende av Universitetsbiblioteket.

Overgangsavtalene med Elsevier, Wiley og SpringerNature utløper henholdsvis i 2020, 2021, og 2022.

Forhandlingene med Taylor & Francis er i slutfasen.

I tiden fremover er det nødvendig å differensiere forhandlingsmålene for å kunne skape avtaler tilpasset mer fagspesifikke publiseringsmønstre og mindre forlag. Som et eksempel er tidsskrift utgitt av vitenskapelige selskap, såkalte society-tidsskrift, ikke inkludert i overgangsavtalene inngått til nå. BOTT-rektoratene har tatt initiativ til dialog med de vitenskapelige selskapene for å skape utvikling på dette feltet.

I 2019 har UNIT påbegynt forhandlinger om nasjonale konsortieavtaler med åpen tilgang med American Chemical Society, Cambridge University Press, Oxford University Press, og SAGE Publications. Universitetsbiblioteket planlegger i tillegg å fremforhandle institusjonelle avtaler for UiB med flere forlag som bare utgir rene åpne tidsskrift.

UiB har siden 2016 hatt en ordning for å støtte åpen publisering (styresak 28/16). I styrevedtak 28/16 ble støtte til publisering i rene åpne tidsskrift og åpne bokutgivelser prioritert. Publisering i rene åpne tidsskrift er det som i hovedsak har blitt finansiert av denne ordningen for åpen publisering. Rene åpne tidsskrift er i liten grad inkludert i de nasjonale konsortieavtalene. Åpne bokutgivelser har også blitt finansiert av støtteordningen, men bokutgivelser omfattes ikke av konsortieavtalene. På bakgrunn av erfaringene fra støtteordningen, nasjonale krav og økt oppmerksomhet rundt åpen tilgang, kan man forvente at behovet for støtte til publisering i rene åpne tidsskrift og åpne bokutgivelser øker fremover. UiBs støtteordning for åpen publisering skal evalueres i løpet av høsten 2019, og sees i sammenheng med universitetets samlede arbeid med åpen vitenskap.

12.09.2019/ Paul Simon Svanberg/Maria-Carme Torras (bibliotekdirektør)